

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 40 • Maribor, četrtek, dne 12. maja 1938 • Leto XIII

Način, kako se poslabšuje socialni položaj delavstva

Svobodne delavske strokovne organizacije so potrebne

Delavske in nameščenske svobodne strokovne organizacije so borbene organizacije za izboljšanje socialnega položaja delavskega razreda. Tako smo videli, da so naše organizacije v dobi konjunktore dosegle znatno višje mezde kakor jih imamo danes. Mezde v Jugoslaviji so sicer bile tudi tedaj, ko so bile najvišje, okoli petdeset odstotkov pod svetovno normalo, to je pod normalo, ki ustreza eksistenčnim pogojem.

Leta 1930. smo imeli povprečno najvišjo dnevno mezdo din 27.76. V naslednjih letih je nastopila »gospodarska kriza«, ki so jo podjetniki izkoristili, ne samo, da so odpuščali delavstvo, marveč zlasti krivično, da so zniževali mezde.

Prejšnja povprečna mezda din 27.76 je padla do konca največje krize na povprečno dnino din 21.—.

Gospodarska kriza je končno je la popuščati. Takrat, ko je bilo nad dvestotisoč delavcev nezaposlenih, so delodajalci z lahkoto izrabljali stisko delavstva ter pritiskali na njega socialni nivo. Z izboljšanjem gospodarskega življenja je pa tudi organizirano delavstvo zahtevalo izboljšanje svojega socialnega položaja.

Podjetniki so se zahtevam delavstva upirali, snovati so pričeli rumene organizacije ter jih podpirali z denarjem, da v njihovem interesu preprečijo akcije svobodnih strokovnih organizacij.

Rumene delodajalske organizacije, ki se sicer tudi imenujejo »delavske«, imajo namen utrditi pozicijo delodajalske politične stranke.

ne pa z bojem izboljšavati položaja delavcev. Te organizacije so politično orodje delodajalskega razreda. Zato prejemajo in zbirajo ob različnih prilikah njihov denar sicer pod imenom dobrodelnosti, vendar z očitnim namenom, da delavstvo odtujijo razrednemu gibanju. Ta umetna »gibanja« povsod jako ovirajo konsolidacijo delavstva in njega borbo za boljši socialni in politični položaj.

Posledice se kažejo v povprečni mezdi 1938., ko je gospodarska prosperiteta dosegla ono leta 1930. Današnja povprečna dnevna mezda namreč znaša le din 23.10, dočim je znašala 1930 din 27.76.

Manjša je torej za din 4.66 še vedno.

Nihče ne more trditi, da se niso svobodne strokovne organizacije neumorno trudile, da dvignejo mejni nivo. Posrečilo se jim je pa le deloma, ker so njih akcije ovirale deloma nasprotniške organizacije, deloma druge razmere.

Splošne razmere pa niso slabše v razmerju z onimi l. 1930. le zato, ker se povprečna mezda ni dvignila na takratno višino. Zgodilo se je še več. Druginja je v zadnjih letih tako silno narasla, da nima nezadostno zvišanje povprečne mezde dejansko nobene realne vrednosti, zakaj, če primerjamo povišanje povprečne mezde z naraslo druginjo, nam ta primerjava pokaže, da smo

Manj oderuštva, pa večja potrošnja

Dve načeli državnega gospodarstva

V dandanašnjem državnem gospodarstvu sta običajna dva gospodarska principa, ki imata na gospodarsko-socialne razmere različen vpliv: slab ali boljši.

Prvi princip, ki ga z vso vehemenco propagira »moderna« družba, je ta, da si pribavlja država svoje gospodarske pomočke s tem, da črpa ogromno večino svojih denarnih pomočkov iz prebivalstva sploh neglede na socialni položaj in neglede na to, da bi progresivno bolj obdavčila kapital, dobiček in kapitalistične rente. Sistem tega gospodarstva tira veliko večino naroda v ubožstvo in socialno bedo. To črpanje se izraža v konzumentskih davkih, v delavskih davkih na zaslužek pod eksistenčnim minimumom v ogromnih trošarinah in carinah.

Drugi princip, ki ga počasi uvajajo v nekaterih demokratičnih državah in o katerem je govoril tudi Roosevelt, ko je rekel, da morajo imeti delavci zadostno plačo, da bodo dobri konzumenti, kapitalisti pa ne smejo delati prevelikih oderuških dobičkov, ampak morajo več prispevati za državno gospodarstvo, je na ta, da črpa država dohodke za svoje gospodarstvo iz moči gospodarstva in kapitala. To je, breme na za državno gospodarstvo mora no-

siti kapital v progresivno večjem razmerju, da se s tem splošne socialne razmere naroda ne poslabšuje, ampak boljajo, dočim se danes boljajo le razmere kapitalistov.

Razlika med obema principoma je velika.

Prvi princip koncentrira kapital v rokah poedincev, drugi princip pa socializira narodno gospodarstvo, če se pravilno izvaja, in omogoča kolikor toliko naravni razvoj.

Če se ozremo po različnih državah opazimo drugi princip državnega gospodarstva predvsem v čehoslovaški republiki in v nordijskih državah. Vse te države se približujejo drugemu principu. V vseh teh državah vidimo, da streme po njem. Socialistične organizacije vplivajo v tem duhu na državno gospodarstvo, da podpirajo javna dela in žrtvujejo ogromne zneske v socialno-politične namene, kar jim omogoča pravičnejše obdavčenje bogatejšega gospodarstva v državi.

Ta sistem državnega upravljanja bi lahko imenovali državno socializacijsko politiko, v kolikor zasluži že danes to ime.

Ta princip bi se moral uveljaviti tudi pri nas, kjer se popolnoma drugače ra-

čuna s problemi. Tako pri nas tolažijo gospodarstvo s tem, da bodo socialno-politične ustanove zbirale kapital, ki naj se porablja v gospodarske namene, dasi imajo te le majhne rezerve in jih delavstvo ne zbira zgolj v ta namen, ker se sproti porabljajo. Istotako pravijo, naj tudi obdavčenje šibkih slojev zbira kapital, ki ga država porablja v svoje namene, ne pa v olajšanje splošnih soc. razmer, to je za podporo socialno-specifične namene, v utrditev in okrepitev »močnega« gospodarstva.

Ta politika se nam ne zdi pravilna, ker ne more dvigati socialnega standarda, na kar mora vsaka država predvsem paziti. Če hoče državno gospodarstvo ščititi in dvigati socialni standard, mora vpoštevati dve vprašanji: Gledati mora, da so socialne razmere naroda ugodne in da napravi iz njega dobre konzumente na eni strani, na drugi strani pa mora obdavčiti bogastvo ter iz teh prejemkov skrbeti za javna dela, socialne ustanove in svojo upravo.

To je naravni zakon. To diktira tudi sedanjí družabni sistem, ki se nahaja v mrzličnem stanju.

Fašistična vlada in opozicija na Poljskem

Nacionalni uniji se majejo tla pod nogami.

Med vlado in opozicijo na Poljskem je razmerje slej kot prej napeto. Nacionalna unija, ki vlada državo in čije glava je maršal Rydz-Śmigły, še vedno koke-tira z mislijo, da bi bilo treba razpustiti vse stranke in urediti Poljsko po fašističnem vzorcu. Doslej je bil na približno tak način izvoljen samo parlament. Toda vse kaže, da ideja nacionalne unije ne samo ne pridobiva pristašev med ljudstvom, ampak, da so tudi že nekateri dalekovidnejši politiki v njenem taboru prišli do prepričanja, da politika fašizma vodi Poljsko v razsulo. O tem priča tudi neki govor podpredsednika vlade inž. Kwitalskega, ki ga je imel na nekem zborovanju v Katowicah, in sicer, kakor se trdi, z vednostjo predsednika republike, toda na zaprepačenje vodstva nacionalne unije, katere o tem poprej ni nič obvestil. Kwitalski je narav-

nost snubil opozicijo. Sicer so ta govor nekoliko popravili, češ, da inž. Kwitalski nikakor ni mislil, da bi se naj ustvarila neke vrste koalicija, ampak, da se je izrekel samo za neko sodelovanje vseh strank pod vodstvom nacionalne unije, ker so vse stranke enako odgovorne za bodočnost države. Vse kaže, da rastejo razmere poljski reakciji čez glavo, zlasti pa v zunanji politiki, kjer je s svojim zadržanjem spravila državo v odvisnost tujega fašizma in postavila na kocko bodočnost samostojne republike.

Turčija proti vmešavanju na Balkanu

Kakor, da bi kdo hotel napraviti kolonijo iz Italije in Nemčije.

Turško časopisje se obširno bavi z razgovori, ki so se te dni vodili med dvema nepoklicanima radi Podunavja in Balkana. Ostro zavračajo časopisi zlasti vsako namero, da bi se kdo vmešaval v balkanska vprašanja, češ, da bi to pomenilo isto, kakor če bi hoteli Anolija ali Francija napraviti Nemčijo ali Italijo za svoji koloniji.

Nedovoljen lov — odslej tatvina

Finančni zakon je izpremenil tudi kazenski zakonik.

Nedovoljen lov na divjačino in na ribe se je doslej kaznoval po posebnem paragrafu, ne pa kakor navadna tatvina. nemo čustva ljudstva Letošnji finančni

zakon pa določa, da se tudi nedovoljen lov kaznuje po istih paragrafi, ki veljajo za navadno nečastno tatvino. —

Bratenje Rima in Berlina

Hitler v Rimu

V Italiji so sprejeli Hitlerja zelo slovesno. Šest dni se je mudil v Italiji.

Obisk je imel predvsem reprezentacijski značaj, ki naj poglobi korenine osi Rim—Berlin. Mussolini in Hitler po angleških vesteh nista sklepala vojaških dogovorov. Verjetno pa je, da je imel obisk namen zabrisati vpliv avstrijske priključitve ter dati viden, da tu ni nasprotja, čeprav se je položaj v srednji Evropi znatno izpremenil.

Obe državi pa imata še dva skupna interesa. Razdeliti je treba vpliv obeh v Evropi in obe zahtevata kolonije. Ita-

lija ni zadovoljna, ker je dobila pre malo kolonij za svojo pomoč v svetovni vojni. Nemčija pa je v svetovni vojni izgubila vse kolonije. Os Rim—Berlin sloni na teh dveh vprašanjih, dokler bosta zanju aktualni, sicer pa zveza nima večjih pogojev za obstoj.

Kantonske volitve v Bernu. V Švici so imeli volitve velikega sveta v kantonu Bern. Od sto mandatov so jih dobili 42 opozicionalci (socialni demokrati), 58 pa meščanska koalicija.

Uspehi vladinih čet ob morju

Utrditev in izboljšanje frontnih položajev

Pretekli teden so vladine čete utrdile svojo fronto severno od Alcala de Chisvert, ki leži ob Sredozemskem morju. V nedeljo, dne 8. t. m. pa so prešle na tej fronti severno od Cuencas de Vinroma v ofenzivo, z namenom, da izravna fronto, ki je na tem mestu bila vsločena proti jugu, v republikansko ozemlje, in je nudila ugodno izhodišče za morebitno novo nacistično ofenzivo. To vsločino so republikanci zavzeli in se s tem polastili višin, ki obkrožujejo dolino Valtorta. Nacisti so poskušali s protinapadi, pa so bili odbiti.

Izgleda, da bodo republikanci sedaj operirali predvsem na tem frontnem predelu.

Napadi na Menorco

Na otoku Menorca, ki je v posesti republikancev, je najvažnejše pristanišče Port Mahon. Port Mahon je strateški ključ do Balearov in zdaleka važnejši kot od Italijanov zasedeno pristanišče La Palma na Malorci. Te dni so poskušali napasti Menorco nacistični letalci, katerim bi bilo sledilo vojno brodovje. Napad so republikanci odbili. Letala nacistov Port Mahona sploh niso dosegla.

Tujci vladajo nacistično Španijo

V Saragossi so ustrelili španskega generala Yaguoa, ki je poveljeval tujski

legiji pred Lerido in svoj čas tudi pred Madridom. Trdijo, da je bil ustreljen, ker je bil proti Francu in njegovi politiki prepuščanja Španije tujcem.

Republikanci ne mislijo na premirje

Zadnje dni so bile razširjene vesti, da so republikanci po posredovalcih zaprosili za premirje. Te vesti se pojavljajo vselej, kadar se sestane Društvo narodov k zasedanju, s prozornim namenom, da bi vplivale na razpoloženje pri posvetovanjih o španskem vprašanju. Španska vlada te vesti odločno zanika.

Doma in po svetu

Kaj je treba izpremeniti v tiskovnem zakonu?

O tem je v biblioteki »Politika i Društvo« izšla razprava vsušč. prof. dr. Mihajla Ilića. Ilić pravi, da je svobodno izražanje misli najbistvenjša potreba vsake državne ureditve, ki je zasnovana na spoštovanju zakona in pravic državljanov. Vlogo izražanja misli in mnenja vrši dandanes v prvi vrsti tisk. Glede izprememb v tiskovnem zakonu stavi Ilić zelo zmerne predloge: naj bi se vsaj ukinito vse tisto, kar je bilo na novo vpeljeno 6. januarja 1929, in naj bi se zopet obnovilo vse tisto, kar je bilo tega dne razveljavljeno. Opozarja tudi, da je vlada od avgusta 1935 stalno dobivala pooblastilo, da lahko z naredbo izpremeni tiskovni zakon, in da je tako pooblastilo dobila tudi v fin. zak. za 1938-39.

Ministri se vračajo. Prometni minister dr. Spaho se je vrnil iz Miškolca na Madžarskem, kjer si je ogledal novonakupljene motorne vozove za bosenske ozkotirne železnice. Minister telesne vzgoje Miletić se je vrnil iz Nemčije, kjer se je seznanil z mladinsko vzgojo tretjega rajha. Iz Nemčije se je vrnil tudi bivši minister Djura Janković, ideolog JRZ, ki je bil na obisku pri Alfredu Rosenbergu. Iz Zeneve se je vrnil zaradi bolezni minister Cvetković. — Po zadnjih poročilih se mu zdravje vrača na bolje. S potovanja po Italiji in Nemčiji se je vrnil minister za zgradbe Štošović, kjer je študiral ceste. Na povratku si je ogledal cestna dela v Kranju na gašpejskem klanecu, ki ga že dve leti prelaga. Ministra dr. Korošec in dr. Krek se mudita še v Sloveniji.

Tudi organizacija »Karadjordje« je prestopila v JRZ. »Vreme« poroča: 8. t. m. se je vršil v Novem Sadu občni zbor jugos. nacionalne organizacije »Karadjordje«. Poročal je »vodja« te organizacije Dejan Lučić, ki je izjavil, da JRZ zasluži popolno zaupanje vseh Jugoslovancev. Na to je bilo sklenjeno, da celokupna organizacija kompaktno prestopi v JRZ. — Volitve se bližajo —

Jugoslovanski skup v Splitu je prestopil v JRZ. Tako poroča poluradno glasilo JRZ »Vreme«. »Jugoslovanski skup« se je ustanovil leta 1935, ker se je sprl z JNS, in je pri Jevtićevih volitvah postavil tudi svojega kandidata. Na shodu v kinu Tesla v Splitu, dne 8. t. m. je »vodja« Jugosl. skupa dr. Matošić pozval vse jugoslovanske sile, da podpirajo program, ki ga je razvil dr. Stojadinović na kongresu Jugorasa. Na to so soglasno sklenili, da prestopi celokupen Jugosl. skup v JRZ.

Poslanec Maštrović prestopil v JRZ. Tako poroča »Vreme« po dalmatinskih listih. Doslej je bil posl. Maštrović dika dalmatinskih poslancev JNS, izvoljenih na Jevtićevi listi. Z njim vred so prestopili vsi somišljeniki JNS v okrajih Makarska in Metković. Ker JNS-arjev v Dalmaciji ni, ni JRZ s tem nič pridobila — razen Maštrovića, ta pa je baže sedaj izjavil, da odlaga poslanski mandat.

Senator je postal Djuro Paunković, zastopnik zavarovalne banke v Beogradu in II. podstarosta Sokolskega Saveza. Zatrjuje se, da ima Paunković izvestne naloge v pravcu JRZ.

Okrožnica dr. Mačka silno razburja režimske liste. Ker ne vemo, kaj obravnava okrožnica, nam sodba ni mogoča. Zanimivo pa je, da podtikajo dr. Mačku zvezo z židi, češ, da hočejo svoj denar spraviti v varnost in so zato izrabili dr. Mačka. Stvar je neverjetna. Zada morajo biti na obeh straneh drugi razlogi, ki pa pridejo na dan morda pozneje. Namen pa je dosežen s tem, da se skuša dr. Mačka spraviti v zvezo z židi, ker je taka stvar nesimpatična.

Dr. Maček proti antisemitizmu. »Vreme« od 7. t. m. poroča o nezadovoljstvu z dr. Mačkom zaradi letakov, ki jih je objavil zadnje dni. Dr. Maček je tudi odločno izjavil, da med Hrvati ni mesta za kak antisemitizem. »Vreme« graja to izjavo.

9. kongres Zveze uslužbencev socialnega zavarovanja bo 5. in 6. junija v Dubrovniku.

Stalni letalski promet je bil te dni odprt med Beogradom in Sofijo.

Ena največjih rudniških nesreč v Angliji

Preko 70 mrtvih in 40 ranjenih

V rudniškem revirju v Markhamu pri Chesterfieldu se je zgodila dne 10. maja strašna nesreča. V rovu, v katerem je bilo zaposlenih 200 rudarjev so eksplozirali plini. Po dosedanjih poročilih je nad 70 rudarjev mrtvih in okoli 40 ranjenih. V rovu je zasutih še 50 rudarjev, s katerimi pa so v telefonski zvezi. Tudi v Angliji se zdi delavsko življenje cenejše, kot pa varnostne naprave.

Tri smrtna nesreče v rudniku

»Montanik« pri Tuzli.

V rudniku »Montanik« pri Tuzli so ugotovili v rovu št. 21 pline. Čez nekaj dni so rov odprli in poslali vanj rudarja Martina Gerčaka, ki se je vrnil brez težkoč. Nato so poslali v rov 6 rudarjev. Komaj so rudarji stopili v rov, je nastala eksplozija, ki je terjala tri smrtna žrtve.

Praški župan dr. Zenkl v Zagrebu. Poročali smo že o prihodu praškega župana dr. Zenkla v Zagreb, na predavalno turnejo v nekatere naših mestih. Dr. Zenkl moremo prištevati med najbolj moderne socialne politike. Dve predavanji je imel pred dvema leti tudi v Ljubljani in je naravnost škoda, da ne predava zopet v Ljubljani in še nekaterih mestih v Sloveniji, kjer dobiva socialna politika polagoma nezdrave oblike in se usmerja preveč v privilegij politike. Dr. Zenkl usmerja svojo socialno politiko popolnoma v duhu dunajske občine za časa socialnodemokratskih županov, ki je zbujala pohvalen interes po vsem svetu.

Vojaški upor je baže izbruhnil v Boliviji.

Vseljevanje v Brazilijo bo po novi uredbi zelo oteženo. Brazilija se hoče zavarovati proti vsiljivi tuji propagandi. Prepovedano je tudi izdajanje časopisov v tujih jezikih.

Materinski dan

Dne 8. maja se je slavil materinski dan. Neglede na važnost matere moramo ugotoviti, da je ta slavnost v zvezi z geslom »več otrok«. Kdo se je še pred leti spomnil javno matere, ki je v samotni rodila in negovala naraščaj? Šele v novejši dobi se je razvila propaganda za mater, da ta dobi več ponosa in samozvesti kot mati, ker je jela nastopati bela kuža. Varstvo matere je bilo potrebno in je danes zaradi slabih socialnih razmer še bolj. Dajte pa materi primeren socialni položaj, primerno vzgojo, to bodi pravi materinski dan. Tudi sadno drevo ne rodi, če mu ne daste potrebne hrane, čeprav stojite pred njim in mu pridigate o populaciji.

Boji pri Tajerčvangu

Sedaj zopet napadajo Japonci

Boji ob cesarskem kanalu v pokrajini Šantung divjajo z nezmanjšano silo. Sedaj napadajo Japonci, ki trdijo, da zaznamujejo uspehe.

Napadi Japoncev so pričeli tudi severozapadno od pokrajine Šantung v pokrajini Honan.

Izgube Japoncev od začetka vojne cenijo na 400.000 mrtvih.

Zasedanje Društva narodov

101. zasedanje v Ženevi

Dne 9. t. m. je pričelo zasedanje Društva narodov v Ženevi.

Na zasedanju bodo obravnavali britansko-italijanski sporazum, kitajsko-japonski spor, špansko politiko nevmišavanja in abesinsko vprašanje, ni pa izključeno, da bo govora tudi o Čehoslovaški.

Rumunski zunanji minister je opozoril na to, da se države Male zveze in Balkanske zveze zavedajo pomena angleško-italijanskega sporazuma.

Vsi mariborski sodniki postavljeni na razpoloženje. Na podlagi čl. 33. letošnjega finančnega zakona so bili postavljeni na razpoloženje predsednik in vsi sodniki mariborskega okrožnega sodišča. To je v zvezi z ustanovitvijo okrožnega sodišča v Murski Soboti, kamor bo nekaj sodnikov premeščenih. Po čl. 101 ustave so sodniki stalni in se ne smejo odstaviti od službe brez sodne ali disciplinske obsodbe niti premeštili.

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ«
MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemnina, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.—. Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na:

„Ogenj“, Marlbor, Koroševa ulica 8

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

Čutil sem, da bi Dosjekin rad nekaj povedal, pa se ne more odločiti. V njegovih besedah se je pojavilo neko olepševanje in nenavadna obzirnost.

— Ga smatrate nevarnim? — sem vprašal?

— Ne morem ravno reči, — je odvrnil Jegor in me nepremično gledal s svojimi kremenastimi očmi, — mislim pa, da bo prišel k vam. Povem vam o njem kar vem, a vi, ko boste z njim govorili, boste mogli sami spoznati, kakšen človek je.

In mi je povedal: pismotolmač in voditelj razkolniških verskih pobožnosti, Kuzin, je na glasu kot človek, ki razume cerkveno pisanje, ki pa je zelo drзок in neprilagodljiv. Vse življenje se je smukal okrog bogatašev in pobiral drobtine z njihovih miz in pri volitvah v prvo in drugo Dumo jih je podpiral in še danes ga prištevajo k črni stotniji. Pred poldrugim letom je bil v gubernijskem mestu aretiran njegov zet, sedel je v zaporu, potem pa je bil obsojen na pregnanstvo. Kuzin se je peljal v mesto prosit za njega, pa brez uspeha in radi teh prošenj se je oblastnikom zameril; veleposestnik gozdov, Skornjakov, najbogatejši človek v okraju, ki ima povsod

prvo besedo, mu je za dolge odyzel hišo in čebelnjake. Kuzma Astahov razširja po vasi in po okolici govorce, da se je stari bogomolec tava okrog podnevi in ponoči in oprezno vlačil skozi zobe in preklinjal svoje bivše prijatelje in si išče novih med vaškimi siromaki.

Ko mi je povedal to zgodbo in naštel Kuzinova nova poznanstva, se je Dosjekin nasmejal in pripomnil:

— Zdi se, da stari, ker so ga užalili, na svojo roko nekaj pripravljajo.

— A kaj?

— Tako... zgagar je, mrmrač! — je nedoločno rekel Jegor, se naenkrat spomnil na nek opravke in hitro odšel, jaz pa sem ostal in premišljeval, — zakaj je vse to povedal meni in kaj hoče s tem doseči moj soimenjak?

V Gnezdah je samo dvaintrideset kmetij, živim tu že skoraj dva meseca, poznam vse kmete, vse njihove zgodbe, zveze, rodbinske stopnje, poznam tudi prijatelje starega pismotolmača, ki mi jih je Dosjekin naštel.

Nil Mitrič Milov, — vaščani ga imenujejo Mil Milič, ker je mirne in tihe narave. To je majhen kmetič, zamišljen in še celo v rdeči srajci izgleda neka-ko siv, kakor bi ga s pepelom posipal, hodi nekam po strani in se izogiblje ljudi, s svojimi motnimi očmi pa gleda nekako žalostno in utrujeno. Njegova žena je ravno taka kakor on, — molčeča, skromna; dve hčerki imata, eni je sedem, drugi pa devet let.

Pred Veliko nočjo so Milovu radi davčnih zaostankov odvedli kravo iz hleva.

Savelj Kuznecov — je pohabljen človek, komaj hodi; delal je lansko jesen v mestu v neki pivovarni. Tam mu je nek pijani kozak s korobačem rebra polomil. Večkrat sem ga srečaval; najraje je poležaval na gričku poleg mlinov in se je sončil. Več o tem možu ne vem; on malo govori, pa temveč kašlja.

Za tem pride Mihajlo Gnjedoj, — ki je bil pred vojno*) premožen kmet, med vojno in med tem, ko se je nahajal v vojnem vjetništvu, se je pa njegov starejši brat Jakov udeležil neredov, — požgali so dvorec kneza Kasatkina, — kjer je bil ranjen in je poginil v ječi. Mihajlova žena se je potem poročila s Kornijem Mozžuhinom. Kornij je kmalu spravil v svoje roke še Mihajlov del posestva, a žena je poginila iz hiše. Odšla je v mesto, kjer je brez sledu izginila. Ko se je Gnjedoj vrnil iz ujetništva in je videl, kaj se je zgodilo, je začel piti in je zapil vse, kar je debil in poleg tega se je še na svoje bivše posestvo, k Mozžuhinu, udinjal kot dninar. Vsako nedeljo in praznik kolovratil po vasi pijan, preklinjal svojega gospodarja in vse bogataše, oni ga pa tožijo oblastem in ga, bivšega vojaka, zdaj okrajni, zdaj okrožni načelnik posadi v luknjo.

— Kaj išče in najde stari Kuzin na teh ljudeh, ki jih je življenje zrušilo? sem razmišljal, sedeč pri oknu.

*) Mišljena je rusko-japonska vojna 1904/05.

(Dolge prihodnjič.)

*) Črna stotnija je bila pod carskim režimom tajna patriotska organizacija, ki je na brezobziren način pobijala vse, kar je bilo naprednega duha.

Iz naših krajev

HRASTNIK

Krajevni odbor Protituberkulozne lige priredi v četrtek, dne 12. t. m. v dvorani Konzurnega društva ob 4. uri pop. predavanje o pomenu protituberkulozne tedna. Predava obče zdravnik g. dr. J. Dolanc. Ker bo predavanje tako poučno, vsi vljudo vabljeni!

ZAGORJE OB SAVI

V nedeljo predavanje na Lokah.

Podružnica »Zveze rudarjev« priredi to nedeljo, dne 15. t. m. ob 9. uri v Zadrugi dvorani na Lokah zanimivi predavanji:

1. Obramba svobode in demokracije v Čehoslovski. Govori s. dr. Avg. Reisman.
2. Socialna zaščita rudarjev. Govori s. V. Eržen.

Rudarji, žene in mladina, to je naš dan, praznik delavske kulture. Pridite vsi!

KRANJ

Bolgarski pevski zbor gostuje. V soboto, dne 14. t. m. ob pol 21. uri priredi Plovdivski moški pevski zbor v telovadnici v »Narodnem domu« koncert. Sprejem bratskih gostov pevcev bo istega dne ob pol 12. uri pred »Narodnim domom«. Vabimo delavstvo, da se koncerta, po možnosti pa tudi sprejema, v čim večjem številu udeležijo.

JESENICE

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilm »Peter v snegu«. V glavni vlogi mala Traudl Stark in Paul Hörbiger. Med dodatki tudi glazb. film »Carmen I.«, domać Zora tednik in Paramountov zvočni tednik.

KAMNIK

Tisti naročniki »Delavske Politike«, ki ste v zaostanku z naročnino, poravnajte zaostanek v nedeljo, dne 15. t. m. dopoldan ob 9. do 11. v »Delavski knjižnici«. »Delavska Politika« izhaja sedaj trikrat na teden, stane pa ravno tako din 10. Sodrugi in sodružice, vsi naročite »Delavsko Politiko«, ki je edini naš delavski list in se vzdržuje le z naročnino. — Družnost!

GUŠTANJ

Protestno zborovanje

Proti kršenju kolektivne pogodbe sklicuje podružnica Saveza metalških radnika Jugoslovije za v nedeljo, dne 15. maja ob pol 9. uri dop. v »Sokolskem domu«. Navzoča bosta referenta oblasti tajnik s. Šovljanski in predsednik Strojarske komisije s. Sedej. Sodrugi, na delo, da pride sleherni delavec na zborovanje! Pokazimo naš skupni interes. Protestirajmo proti kršenju pismenega dogovora. — Družnost!

Predavanje o razvoju delavskega gibanja. ki bi se bilo moralo vršiti dne 30. aprila, je bilo prepovedano, zato se bo vršilo v soboto, dne 14. t. m. ob pol 9. uri zvečer pri Hladeju in je za člane in članice »Vzajemnosti« obvezno. Vabljeni so člani strokovnih organizacij. Pripeljte s seboj tudi žene!

ZABUKOVCA

Prireditev festivala. »Vzajemnost« priredi dne 19. junija ob 4. uri pop. velik festival na vrtu s. Zupanca. Prosim vsa sosedna društva, da na ta dan ne prireajo nikakih prireditev. — Družnost!

TEZNO PRI MARIBORU

1. delavski prosvetni večer

Priredi »Vzajemnost« v soboto, dne 14. maja z zelo pestrim sporedom. Začetek ob pol 20. uri v gostilni pri Felicu. Pridite, ne bo vam žal! — Odbor.

Diletanški odsek »Vzajemnosti« marljivo vadi komedijo »Vozel«, s katero bo nastopil za zaključek sezone, nakar vso javnost že sedaj opozarjamo! — Družnost! — Odbor.

PTUJ

Čista rasa. Tudi pri nas v našem mestu imamo lastnike podjetij, ki se čutijo »rasenverwandt« (rasno sorodni) in smatrajo, da lahko uvajajo metode, ki jih kopirajo tam preko meje. Tako smo nedavno čitali v časopisju oglaš kurje klayne Reinhardt, da išče — arijskega zastopnika za prodajanje zaklane kurje rase.

Tiskovni sklad

Senovo. Od veselja, ker je začela »Delavska Politika« izhajati trikrat tedensko, so darovali na delavski praznik Prvega maja za tiskovni sklad »D. P.« naslednji sodrugi: ZRJ, podr. Senovo din 50, Strman Franc din 30, Radi Ivan st. din 10, Brenc Rudolf din 10, Horvat Imbro din 10, Vučnik Alojz din 10, Hrušovar Anton din 10, Jereb Jernej din 10, Omerzu Alojz din 10, Fakin Alojz din 10, Senčor din 10, Hajdanik Jože din 5, Pajduh Mirko din 3,50, Cezmek Polde din 2, Razdevšek Ivan din 2, Virant Franc din 2, Novak Pavel din 2, Razdevšek Mici din 2; skupaj din 188,50. Iskrena hvala! Posnemajte!

Študenti pri Mariboru: Na predavanju je zbral s. A. Kac na nabirni polji št. 44 din 200. — Maribor: Neimenovani delavec iz kurilnice drž. žel. je daroval din 10. G. je daroval din 50. — Litija: Poverjenik s. Zupan je zbral din 64. — Hrastnik: S. Pušnik je daroval din 10. — Črna: S. Modrej din 14, s. Havle din 6. Iskrena hvala! Posnemajte!

Širite naš list!

MARIBOR

Lov za prezadolženimi hišami — Spopolnjen popravek trgovca g. Piricha

Trgovca z usnjem g. Josip Pirich z Aleksandrove ceste, znan tudi kot dober lovec, nam je na naše zadnje poročilo o nakupu hiše g. Paulitscheve telefoniral, da ni kupoval te hiše na sodni dražbi. Zanimali smo se radi tega malo bližje za kupovanje hiše po g. Pirichu in ugotovili pri tem tako presenetljivo narodno gospodarsko delovanje g. Piricha v dobi najhujše gospodarske krize, da jo je vredno predložiti širši javnosti:

1. L. 1932, ko je bila kriza na višku, je kupil na sodni dražbi hišo Franca Gulde na Meljski cesti št. 26 s stavbiščem in dvoriščem v izmeri 207 kv. m in 72 kv. m;

2. decembra 1935. je že kupil v Mlinski ulici hišo z vrtom št. 35 od Vinka Batelino za 140.000 din;

3. pomlad 1936. je kupil, in sicer zopet na sodni dražbi, po mesarju Brezočniku, hišo z vrtom v Mlinski ulici št. 33 za din 160.000. — G. Pirich torej res ni kupil te hiše od gospe Paulitscheve. Gospa P. je bila s to dražbo le oškodovana, ker se ni udeležila dražbe in je bila hiša izdražbana za nižjo vsoto, ki ni pokrila dolga, ki ga je imel prejšnji hišni lastnik pri ge. P.

Vse to je lahko g. Pirich kupoval brez težav, ker takrat še ni poslovala zemljiško pro-

metna komisija sodišča za odobritev kupčij z nepremičninami.

4. Leta 1937. pa si je hotel g. Pirich po preizkušenem vzoru petičnih starih Rimljanov in uglednih mariborskih meščanov kupiti še tudi malo posestvo na deželi. Iskal je zopet sreče pri sodni dražbi posestva nesrečne žrtve gospodarskih razmer bivšega veleposestnika in znanega živinskega trgovca Simona Praha, kateremu je izdražbal njegovo krasno veleposestvo z obširnimi travniki na Ranci pri Pesnici ob državni cesti, v neposredni bližini državne meje. Toda tu je g. Pirich odrekla sreča dobrih kupčij na sodnih dražbah. Sodna komisija namreč domika lastnine g. Pirichu ni odobrila in tudi apelacijsko sodišče v Ljubljani je zavrnilo njegovo pritožbo in to posestvo je pri ponovni dražbi kupila »soproga primarija dr. Dernovška, roj. Vlahovič«.

Slučaj Piricha kriči, kako prehaja naša zemlja v tuje roke in kako gotovi gospodje klub krizi kupičijo v svojih rokah hiše in posestva. Žal da tega procesa nikdo točneje in dosledno ne zasleduje. Od časa do časa pa se bomo skušali mi bližje seznaniti s tem kupičenjem premoženja v rokah onih krogov Maribora, ki se potem trkajo na prsa, da so le oni pristni »Marburgerji« in bi radi razvijali celo gotovo delovanje.

Literarni večer se je vršil v petek, dne 6. t. m. zvečer v mariborski »Ljudski univerzi«.

Tajnik univerze, prof. Bunc je predstavil nastopajoče domače pisatelje: Miška Krajnc, Brankota Rudolfa, Milana Kajča, Antona Ingoliča, a napovedanega Božo Voduska je radi za držanosti opravičil. Miško Krajnc je čital novelo »Pri Doboševih«, o kmetu, ki pod vplivom okolnosti na stara leta pričinja novo življenje. Milan Kajč je čital »Ivana Šebjaniča«, zgodbo podeželskega občinskega tajnika. Brankota Rudolf je čital neko lirčno pesem in prvo dejanje iz svoje komedije »Ilirska pomlad«, po katerem bi bilo soditi, da je stvar zelo dobra. Anton Ingolič je čital prvi del svoje novele »Tam gori za hramom...«, močno naturalistično in sodobno delo, ki kakor z žarometom posveti v žalostne razmere naših Slovenskih gor in Haloz, kjer razni tujerodci in ošabni izkoreninjenji izkoriščajo, tlačijo, zasmehujejo in žalijo našo ubogo viničarsko rajo, ki je koruzni močnik in krompir, pije vodo ob polnih polovnjakih vina, ki ga je pridelala, preliva znoj za 5 dinarjev na dan ob svoji hrani, da se tuj poselnik lahko masti z mesom, da lahko vinarji spravijo jeseni v žep težke tisočake. Pri tem pa jim ni dosti, da so si zaslužili hrbe in roke viničarjev, grabijo še po telesih njih žen in jim zastrupljajo duše s tujimi ideologijami in sramotijo njih čustva. Ta Ingoličev »Jelousheg« ni osamljen pojav: koliko imamo po naših mestih in trgih raznih Jeloushegov, Rebenschegov, Löschnigov, Wratschegov, Zafiov in tako dalje, ki niso niti za las boljši, če ne še slabši. Kako dolgo še? Ingoliču gre priznanje, da je enkrat neustrašeno posvetil v to temno globino našega socialnega in narodnega življenja.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Smetanova opera na našem odru. Minulo soboto je bila prvič uprizorjena Smetanova opera »Dalibor«. S to predstavo je mariborsko gledališče primerno proslavilo 70. obletnico krstne predstave tega mojstrskega dela velikega češkega skladatelja Smetane. Na našem odru je bila do sedaj uprizorjena le ena Smetanova opera in to svetovnoznana »Prodana nevesta«. Mariborsko gledališče si je znalo pomagati in je zaposlilo poleg 2 gostov, Hercogove in Živka, vse razpoložljive pevske moči svojih članov. Režija je bila v rokah J. Koviča, ki je zaposlil skoro tudi vse dramsko osebje. Kostumi so bili prav lepi, vsa predstava je kazala precej noblese in sijaja ter je lepo uspela. Predvsem se je odlikoval orkester, ki je učinkovito izvajal prekrasno Smetanovo glasbo pod taktirko kapelnika Herzoga. V prvem dejanju je vladala na odru precejšnja nesposobnost, ki jo je mahoma pregnal Sancin s sijajnim nastopom v vlogi viteza Dalibora. Herzogova v vlogi Milade je bila medla, razvnela se je šele v sceni, ko prosi milosti za Dalibora. Vloga Jitke je primerno podala Igličeva; najbolj učinkovit je bil njen nastop v 2. dejanju. Impozanten v petju in postavi je bil Anžlovar kot kralj Vladislav, istakto je pevsko pa tudi igralsko ustrezal Živko, ki je pel vlogo oprede Vitka; arijo ječarja je občuteno podal P. Kovič. — Neprileten in popolnoma nepotreben incident med odmorom je premotil slavnostno razpoloženje občinstva. Metanje rož na oder je običaj v vseh gledališčih in nikogar ne moti; zato je bila tožadna intervencija popolnoma neumestna, kar je tudi občinstvo soglasno potrdilo. — e—

CELJE

Kakšna je delavska zaščita?

V soboto, dne 14. maja ob 20. uri zvečer se vršila v dvorani Delavske zbornice v Celju predavanji iz današnjih skrbi rudarjev in vsega delavstva:

1. Zaščita rudarske mezde v cinkarni in rudniku. Govori s. dr. Avg. Reisman.

2. Kako se borimo za delavsko zaščito? Govori s. Viktor Eržen.

Delavka, rudar, cinkarnar, ali je kdo med vami, ki nima skrbi? Pridite, da se skupno utrdimo in pripravimo za borbo socialnih pravic!

»Celjski kulturni teden« je bil v nedeljo z ljudsko akademijo, ki se je vršila popoldan v mestnem gledališču, zaključen. Na žalost se na tej akademiji ni izvajala niti ena delavska pesem. Imamo lepih delavskih pesmi, ki v resnici vzpodbujajo, ali teh je na sporedu manjkalo. Gledališče je napolnilo po večini delavstvo, zato je tudi ta kritika, ki so jo iznesli poslušalci, prav na mestu. Kadar bodo gospodje še organizirali kulturne tedne brez delavstva in tudi sicer na programu prezrli delavstvo, naj vedo v naprej, da jih bo prezrlo tudi delavstvo!

Kino Dom - Celje

14. in 15. maja »PRINCESA OSTRIIG«. — 17. in 18. maja »ROXY«. Velika Abrahamova opereta.

V ogledalu

»Francoska ljudska fronta hoče vojno«. — V Sinaji je bilo zasedanje Male zveze, ki so se je udeležili zunanji ministri Čehoslovaške, Rumunije in Jugoslavije. O rezultatu te konference piše »Slovenec« tako-le: »Pred posvetom v Sinaji so krožile vesti, da bodo Jugoslavija, Rumunija in Čehoslovaška v okviru pakta Male zveze same podvzele nekatere korake v zvezi s spremembami v Srednji Evropi, kjer je, odkar so se državni Male zveze zadnjič videli, izginila ena država s tem, da se je priključila k Nemčiji. Pisali so, da bodo države Male zveze zdaj razširile medsebojne obveznosti, ki po besedilu pakta veljajo samo za primer napada od strani Madžarske, tudi na druge meje posameznih zaveznic. Sinajski posvet je pokazal, da te vesti niso bile točne. Saj tudi niti misli ni mogoče na to, da bi se Mala zveza spremenila v borbeno ustanovo, ki bi jo ob molčanju velesil gotove velesile lahko smatrala za izzivanje. — Francoski levičarski tisk je edini med evropskim tiskom, ki velikih uspehov sinajskega posveta ne odobrava. Ljudski fronti, za katero stoji komunizem, mir smrdi. Ona hoče vojno.« — Sedaj veste, ljudje božji, kdo hoče vojno v Evropi? Ljudska fronta! Da, toda kdo je ljudska fronta? Ogromna večina francoskega naroda, ki je svojo pripadnost k ljudski fronti pokazal pri volitvah. Torej kdo je potem takem, po pisarju »Slovenca« vojni hujskač v Evropi? Francoski narod! Severni sosedje bodo gotovo zadovoljni s »Slovincem«. Nas taka in podobna razmotrivanja niti najmanj ne začudijo. Leta 1914. smo bili vajeni čitati, da je mala Srbija izzivala vojno...

Delajte, kakor učite! V rubriki »Za pet tihih minut« je prinesel »Slovenec« (št. 105 z dne 8. maja) to-le: »Podvržite se zaradi Gospoda vsakemu človeškemu redu. Zakaj, to je božja volja, da po vseh dobrih delih umolne nevednost nerazumnih ljudi; kakor svobodni, pa ne, kakor bi svobodo imeli za pokrivanje hudobije, ampak kakor božji služabniki.« (1. Petr. 2. 11—16.) Zakaj se potem »Slovenec« ne ravnava po tem in napada vse režime, razen nekaterih? Pa tisti nasvet naj bi gospodje študirali, da se ne sme imeti svobode za pokrivanje hudobije.

Vatikan in obisk Hitlerja v Rimu. Vatikanski muzej je bil za časa bivanja Hitlerja v Rimu zaprt. 2. maja na vatikanskih poslopih ni bilo razobešenih zastav. Papež se je odpeljal v dvorec Gandolfo izven Rima in njegovo glasilo »Osservatore Romano« ni niti z besedico pisalo o bivanju Hitlerja v Rimu.

Po 32 letih osporava neki dunajski žid pred sodiščem očetovstvo, ker bi rad očeval s tem svojemu sinu državno službo. Nemški zakon namreč dopušča osporavanje očetovstva v teku enega leta od časa, ko je prizadet dobil dokaze, da ni oče.

Izvajanja s. dr. Reimana so bila sprejeta z zelo živahnim odobravanjem.

Potem je govoril s. Eržen o socialni politiki, s posebnim ozirom na obmejne prilike, kjer mora priti pred vsem do izraza načelo, da je socialna politika nacionalna politika in je prav radi tega treba prisiliti kršitelje socialnih zakonov, da zakone spoštujejo.

Važno za nas je tudi vprašanje sezonskega delavstva, ki je najvažnejše socialno vprašanje v obmejnem pasu.

Delavstvo priznava, da je naša socialna zakonodaja v marsičem silno dobra, samo izvajati bi se morala in kar se zavarovanja tiče, bi morala prispevati tudi država po vzgledu inozemstva. Tudi govor s. Eržena so navzoči živahno odobraval.

Pri predavanju se je priglasilo 10 novih naročnikov za »Delavsko Politiko« in razen tega je s. Kac nabral din 200 za tiskovni sklad. Študentsko delavstvo je s tem predavanjem izpričalo svojo zrelost in zavednost.

Veliko zanimanje za Čehoslovaško tudi v Studencih

Predavanje pred polno zasedeno dvorano

Zavedajoč se važnosti spoznavanja zunanje-političnih problemov demokratičnih držav, ki jih neposredno ogroža fašizem, so delavci na poziv delavskih društev v velikem številu prišli v nedeljo, dne 8. maja dopoldne na predavanje o obrambnem zakonu Čehoslovaške v dvorani pri Špureju.

Predavanje je otvoril s. Brenčič, nakar so pevc »Enakosti« pod taktirko zborovodje s. Plevanča zapeli »Delavski pozdrav«, ki so ga navzoči stoje poslušali.

S. dr. Reisman je nato v podučnem predavanju obrazložil položaj Čehoslovaške republike v luči evropske zunanje politike ter je

svoja izvajanja nazorno prikazal na velikih zemljevidih.

V svrhu boljšega razumevanja je primerjal naše obmejne, zlasti posostne razmere, z onimi v Čehoslovaški, in tako dokazal nujnost ukrepov republike za njeno varnost.

Odločilno za državno obmejno politiko je vprašanje komu pripada posest. Čehoslovaška vlada ne dvomi v državotvornost delovnega ljudstva, pač pa v državotvornost petičnih posestnikov in tovarnarjev v obmejnem ozemlju. Zato predvideva zakon o obrambi republike predvsem zelo uspešne mere glede reševanja posestnega vprašanja.

Letos še ne bo volitev?

Veselili smo se volitev v narodno skupščino po demokratičnem volilnem redu

Listi so nedavno poročali, da je minister dr. Krek izjavil na nekem shodu v Sloveniji, da bomo imeli volitve v narodno skupščino še letos.

Napovedi volitev smo se veselili tem bolj, ker smo istočasno čitali tudi vesti, da so načrti političnih zakonov, med njimi tudi volilnega zakona, že izdelani ter da bo te načrte obravnavala narodna skupščina letos majnika meseca.

Naše veselje, tembolj, ker merodajni krogi večkrat obljubljajo in zagotavljajo povratek k pravi in popolni demokraciji, je bilo opravičeno. Vsi trezni in politični ljudje želimo, da se uvedejo v državi politične razmere, ki bodo lahko in odgovorno uredile neprijetna vprašanja. Aktivno sodelovanje naroda je namreč najbolj pozitiven faktor v notranji konsolidaciji vsake države, če politike ne zavozijo drugi slabši vplivi.

Sedaj nam je pa to veselje pokvaril bivši minister Kaludjerčič, ki je na konferenci v Bosni rekel takole:

»Letos še ne bo volitev. Ta narodna skupščina bo odobrila še en proračun; šele potem se bo razpravljalo o volitvah.«

Kdo ima torej prav?

Mi gotovo ne, ker se vdajamo preranemu veselju.

Kaludjerčič je tudi namigaval,

da se je za volitve treba temeljito pripraviti.

In resnica je, da se gospoda pripravljajo ter sklicuje v ta namen konferenco za konferenco.

Kakor torej vse kaže, volitev letos še ne bomo imeli, kaj takšna žal. In kaj sedaj?

Neprijetno nam je večno čakanje na volitve, toda to nas ne bo oviralo, da se tudi mi prav pošteno pripravimo na volitve v narodno skupščino.

Volitev pa po tej najnovejši izjavi ne bo še niti leto osorej. Te vesti samo ugotavljamo.

Zavedajmo se pa, da je čas tudi za nas zlato!

Prepoved nočnega dela v pekarnah v Angliji

Zakon sklenjen proti volji vlade

Angleški parlament je dne 18. februarja t. l. sprejel s 147 proti 126 glasovom zakonski predlog poslanca delavske stranke dr. Haden Guesta o prepovedi nočnega dela v pekarnah in sicer proti volji vlade. — Dr. Guest je utemeljeval svoj predlog s socialnimi in zdravstvenimi argumenti. Omenjal je, da nočno delo v pekovski obrti pospešuje tuberkulozo, alkoholizem in kilo, na kateri mnogo pomočnikov umre. J. W. Banfield, ki je bil sam pekovski pomočnik, pa je dejal, da je nočno delo huje kot pa čezmerni delovni čas in nizke mezde. Tudi je neumno in neodgovorno zahtevati, da naj delajo pekovski pomočniki ponoči zato, da dobi par ljudi sveže pecivo k zajtrku.

Z izglasovanjem tega zakona je zaključen boj za odpravo nočnega

dela, ki je pričel l. 1848, torej pred 90. leti. Takrat je bil namreč prvič predstavljen zakonski predlog v parlamentu, da se prepove delo v pekarnah od 18. do 4. ure. Med vojno je nočno delo bilo odpravljeno, ker je neka odredba določala, da mora biti kruh vsaj 12 ur popreje pečen, predno ga dobe konzumenti. L. 1919. se je parlamentarna preiskovalna komisija izjavila proti nočnemu delu v pekarnah. L. 1935 pa je angleška delegacija v Ženevi najodločneje pobijala sprejetje mednarodne konvencije o odpravi nočnega dela.

Sedaj je nočno delo prepovedano že v 32 državah.

Sedemmilijonsko mesto, kot je London, bo lahko obstajalo brez nočnega dela v pekarnah, pri nas pa trdijo pekovski mojstri, da je kaj takega nemogoče!

Zahvala

Za izraze iskrenega sočutja ob smrti naše dobre žene, matere, tašče, stare matere, tete itd.

Frančiške Herzog

se tem potom vsem najlepše zahvaljujemo.

Posebno se zahvaljujemo pevskega zboru Pekovskih pomočnikov za žalostinke, darovalcem vencev in cvetja ter vsem prijateljem in znancem, ki so blago pokojnico spremili na zadnji poti.

Štefan Herzog, mož
Karl in Franc Jeki, sinova
Krstina Jeki, snaha
Omar in Karl, vnuka
ter rodbina Ratajc

Maribor, dne 9. maja 1938

KONZUMNO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

r. z. z o. z. v Prevaljah.

Poštni predal št. 3.

Telefon interurban št. 5.

Poštni čekovni račun 12.048.

Brzjav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah.

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih zadrugnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja se le članom. Član društva lahko postane vsak. Delež znaša samo Din 100.—

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešitev!

Književnost

Knjižica o Masaryku. V založbi »Delavske Akademije«, centralne socialistične prosvetne organizacije v Pragi, kot je naša »Vzajemnost«, je izšla pravkar poljudna knjižica »O T. G. Masaryku«, ki prinaša štiri temeljite članke čeških socialdemokratskih ideologov in znanih ljudsko-prosvetnih delavcev o Masaryku. Prispevali so: Josip Fischer: »Zgodovinska postava Masaryka«, V. Jankovec: »Masaryk in svetovna vojna«, V. Patak: »Masaryk in delavstvo«, V. K. Škrach: »Masarykova ljudska demokracija«. Knjižica obsega 46 strani in stane samo 4 Kč. Z zadoščenjem lahko ugotovimo, da smo tudi mi na naših delavskih Masarykovih proslavah predstavili slovenskemu proletariatu Masaryka precej izčrpnost v oni luči, kakor ga slika s. Patzak v svojem članku »Masaryk in delavstvo«, ki povdarja že takoj uvodoma Masarykove izreke: »Delavsko vprašanje je v svojem temelju vprašanje nas vseh — je narodno vprašanje, češko vprašanje je socialno vprašanje«, kar velja še dandanes zlasti za slovensko delavstvo, posebno pa tu ob mej. »Delavske Akademije« pa je izdelala, kakor nas obvešča, tudi posebno predavanje o »Masaryku in delavstvu« s skioptičnimi slikami ter je isto obljubljeno tudi nam. Lahko bomo torej pokazali Masaryka še temeljiteje tudi v slikah vsaj v onih delavskih središčih, kjer je na razpolago dvorana in aparat za skioptične slike. Kjer so naši sodruzi, ki znajo češki, bi si naj gornjo knjižico naročile podružnice »Vzajemnosti« za društveno knjižnico. Naslov založnice: Delavska Akademije, Praha II., Hybernska ul. 7. Dr. A. R.

K 50-letnici prijatelja Slovencev dr. Vojteha Měrka, profesorja na trgovski akademiji v Nitri na Slovaškem, so izdali njegovi prijatelji posebno »Zdravico 50.«, spominsko brošuro s prispevki, ki se v njih daje priznanje temu velikemu prijatelju Jugoslovancem, prav posebno pa Slovencev, ki ga kaže zlasti s prevajanji in širjenjem naših književnih del med Čehi in Slovaki; prevajal je zlasti Dukiča, Angljinoviča, Lovriča in Dvornikoviča, izmed Slovencev pa zlasti Cankarja, Župančiča in Ketteja ter več drugih. Poleg dr. Bohuša Vybiralca je dr. V. Měrka najvnetejši ljubitelj in prevajalec naše literature na češki in slovaški jezik. Za te prevode je ustanovil posebno »Jugoslovansko knjižnico«, ki je izdala že lepo vrsto jugoslovanskih pisateljev. V predmetni spominski brošuri se nahaja pozdravna pesem Danka Angljinoviča in članki Zdene Wolkerove (matere prerano umrlega pesnika Jiříja Wolkerja, ki se mu med drugim zahvaljuje za vzpodbude, ki jih je dajal njenemu sinu), Josefa Pate, Anteja Dukiča, Dr. Ivana Laha, Boža Lovriča, Dr. Avgusta Reisman in J. R. Strakatega. Željam imenovanili se pridružujemo tudi mi! A. T.

Angleška delavska stranka proti ljudski fronti. Izvršni odbor je na svoji konferenci angleške delavske stranke odklonil predlog za ustanovitev ljudske fronte. Delavska stranka ima tako širok program in do podrobnosti izdelan, da je vsakomur mogoče pozitivno sodelovati. Stranka računa s tem in ne mara zaradi tega eksperimentov, ki so morda kje trenutno in taktično potrebni.

Delavski pravni svetovalec

Delo na žagi (Mežica)

Vprašanje: Sem žagar na akord; z delodajalcem sva sklenila takšen dogovor, da zaslužim pri 14- do 16 urnem delu do 40 din na dan. Ali sem upravičen zahtevati za nad 15-urno delo 50 odst. povšek? Delodajalec mi je obljubil 50 para od sežagane deske, sedaj trdi, da mi je obljubil samo 40 para; kaj naj napravim? Nadalje sem moral med delom zmeraj sam popravljati, če se je kaj na žagi pokvarilo; ali mi za popravilo pristoji plačilo?

Odgovor: Glede na uredbo o minimalnih mezdah mora znašati mezda žagarja v industriji ter v trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci din 2,50 na uro, sicer pa din 2,25 na uro. Če delate redno vsak dan najmanj 14 ur, mora Vaša mezda znašati 14 krat redno minimalno mezdo in 4 krat nadurni povšek; kar dobite premalo, lahko vložite. Če ni pismenega dogovora, bo pač odvisno od sodnika, da odloči, kako sta se dogovorila z delodajalcem in komu od Vaju dveh bolj verjame. Za redna popravila žage Vam ne gre plačilo, pač pa za izredna.

Zastaranje obveznosti iz sodbe

Vprašanje: Ko sem bil še mladoleten, sem pred 9. leti ponesel pri nekem obrtniku manjši znesek, ter sem tudi odsedel svojo kazen. Sedaj me dotični terjaja za vračilo ponesenega zneska. Ali ni to že zastarano?

Odgovor: Če ste bili s pravomočno kazensko obsodbo obsojeni na plačilo ponesenega zneska, traja zastaranje te Vaše obveznosti 30 let, in morate zahtevani znesek plačati, sicer Vas nasprotnik lahko zarubi.

Mezda v lesni industriji (Vuzenica)

Vprašanje: Zaposlen sem v lesni industriji; dobim mezdo din 2 na uro, in se je delodajalec izrazil, da ne plača več. Kako ga prisiliti k spoštovanju zakonitih predpisov?

Odgovor: Po uredbi o minimalnih mezdah znaša minimalna mezda v lesni industriji din 2,50 na uro. Če gospodar noče plačati tolikšnega zneska, ga pač mora vsak poedini delavec tožiti. Če ga bodo tožili vsi delavci, se bo v bodoče gotovo držal zakonitih predpisov.

»Vojniška isprava« (Leše)

Vprašanje: Rad bi odpotoval v Francijo, pa ne dobim »vojniške isprave«, ker nisem služil vojakov. Sem edini hranilec svoje matere in nisem star še 27 let. Kaj naj storim, da dobim »vojniško ispravo« oziroma ali morem odpotovati brez nje?

Odgovor: Brez potrdila vojaške oblasti, da ste uredili svojo vojaško dolžnost, ne morete dobiti potnega lista. Obrnite se na pristojni vojniški okrog s prošnjo, da Vam izdajo potrdilo, da ste kot edini hranilec matere oproščen vojaške službe. Poudarite v prošnji, da hoste seveda še za naprej vzdrževali mater.

Odškodnina vajencu (Sv. Lovrenc na Pohorju)

Vprašanje: Mojega sina je nek mojster vzel kot vajenca na poskušnjo za 14 dni. Po poteku preizkusne dobe sem mojstra vprašal, če bo sina obdržal in je izjavil, da je z njim zadovoljen in da ga bo obdržal. Kljub temu pa

ga je 1 teden pozneje odpustil. Ali ima moj sin pravico do kake odškodnine?

Odgovor: Vaš sin ima pravico zahtevati minimalno mezdo za oni teden, ko je delal po preteku preizkusne dobe. Zahtevek zastara v 3 letih od dneva, ko je zaposlitev prenehala.

Kupljeno blago (Trbovlje)

Vprašanje: Od nekega znanca sem kupil neko blago po primerni ceni. Znanec mi je rekel, da je blago priigral. Sedaj pa me naenkrat toži njegova sestra na izročitev tega blaga odnosno plačilo njegove vrednosti, češ, da je blago njen brat njej odvzel. Ali bom moral vrniti blago odnosno plačati odškodnino?

Odgovor: Če je bila cena blagu primerna običajni ceni in če ste bili, ko ste blago kupili, v dobri veri, da je bilo blago takrat last prodajalca, Vam ne bo treba plačevati nikake odškodnine. Sodišču pa morate ponuditi priče, ki bodo potrdile, da Vam je prodajalec res izjavil, da je blago priigral, najbolje prodajalca samega.

Mezda za bolezen (Šmartno)

Vprašanje: Bil sem teden dni bolan in mi je delodajalec za ta čas plačal iz naslova § 219 obrtnega zakona le malenkosten znesek, češ, da drugi delavci pri tistem delu tudi niso več zaslužili. Ali je plačilo pravilno, zlasti, ko ga jaz ne morem kontrolirati?

Odgovor: Delodajalec Vam mora plačati za 1 teden bolniško toliko, kolikor ste povprečno zaslužili na teden v zadnjem času pred boleznijo, ne glede na to, koliko so v času Vaše bolniške zaslužili drugi delavci.

Kuluk (Šmartno)

Vprašanje: Plačam le din 41 davka na leto. Ali moram delati občinski kuluk?

Odgovor: Po pravilniku o uporabi ljudskega dela so zavezani kuluku, tudi občinskemu, vsi moški od 18. do 55. leta starosti ne glede na to, ali plačujejo davke ali ne, samo da so za delo sposobni.

VABILO na

VI. REDNI OBČNI ZBOR

»Gospodarskega društva v Mariboru r. z. z o. z.« na Pobrežju pri Mariboru,

ki se bo vršil v soboto, dne 28. maja 1938 s pričetkom ob 13. uri v prostorih gostilne Pausič na Pobrežju, Gosposvetska ulica, s sledečim dnevnim redom:

1. Letno poročilo za posl. leto 1937;
2. poročilo nadzorstva;
3. predlog za likvidacijo zadruge in volitev likvidatorjev, odnosno načelstva in nadzorstva, če se ne sklene likvidacije;
4. razno.

Pobrežje, dne 30. aprila 1938.

Načelstvo.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zaslužek. Dopisi: »Anos«, Maribor, Orožnova 6.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. L. I. O. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblik za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Filtra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravljajo dobro in po kulantnih cenah znana tvrdka JUSTIN GUSTINCIC, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.